HARBIY XIZMATCHILARNI MA’NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O’RNI

РОЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОМ ВОСПИТАНИИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ

THE ROLE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION OF MILITARY PERSONNEL

Djurayev Behzod Usmonovich
41401 harbiy qism O’quv aviatsiyasi kafedrasi
Jangovar samalyotlar sikli katta o’qituvchisi
Djurayevbehzod01@gmail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalash jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ularning ta’lim-tarbiya samaradorligini oshirishdagi o‘rni hamda harbiy jamoalarda sog‘lom ma’naviy muhitni shakllantirishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion yondashuvlarning harbiy ta’lim tizimidagi amaliy ahamiyati tahlil qilingan.

Abstract. This article highlights the importance of modern pedagogical technologies in the process of spiritual and moral education of military personnel, their role in increasing the effectiveness of education and upbringing, and their potential for forming a healthy spiritual environment in military communities. The practical significance of interactive methods, information and communication technologies, and innovative approaches in the military education system is also analyzed.

Аннотация. В данной статье освещается значение современных педагогических технологий в процессе духовно-нравственного воспитания военнослужащих, их роль в повышении эффективности обучения и воспитания, а также возможности формирования здоровой духовной среды в военных коллективах. Также проанализировано практическое значение интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий и инновационных подходов в системе военного образования.

Kalit so’zlar: Harbiy pedagogika, ma’naviy tarbiya, axloqiy tarbiya, pedagogik texnologiyalar, harbiy xizmatchi, interfaol metodlar, innovatsion ta’lim.

Ключевые слова: Военная педагогика, духовное образование, нравственное воспитание, педагогические технологии, военнослужащий, интерактивные методы, инновационное образование

Keywords: Military pedagogy, spiritual education, moral education, pedagogical technologies, military personnel, interactive methods, innovative education

Kirish Bugungi kunda mamlakat mudofaa salohiyatini mustahkamlashda harbiy xizmatchilarning nafaqat kasbiy tayyorgarligi, balki ularning ma’naviy-axloqiy yetukligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Harbiy xizmatning murakkab va mas’uliyatli xususiyati har bir harbiy xizmatchidan yuksak ma’naviyat, vatanparvarlik, fidoyilik va intizom talab etadi. Shu bois harbiy ta’lim tizimida ma’naviy-axloqiy tarbiyani samarali tashkil etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev ta’kidlaganidek, bugungi globallashuv sharoitida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularda Vatanga sadoqat va mas’uliyat tuyg‘ularini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Prezidentning fikricha, “har

birimiz chinakam Vatanparvar bo‘lib, yoshlarni ham shu ruhda tarbiyalashimiz zarur”. [1]

Adabiyotlar tahlili. Harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalash jarayoni murakkab pedagogik tizim bo‘lib, u shaxsning dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari va ijtimoiy mas’uliyatini shakllantirishga qaratilgan. Mazkur jarayonda pedagogik texnologiyalardan foydalanish tarbiya samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

O‘zbekistonlik pedagog olimlar O‘. Tolipov va M. Usmonboyeva o‘z tadqiqotlarida pedagogik texnologiyalarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyatini yoritib, interfaol metodlarning shaxsni har tomonlama rivojlantirishdagi samaradorligini asoslab berganlar. Ularning fikricha, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta’lim oluvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va mas’uliyat hissini shakllantirishga xizmat qiladi. N.Azizxo‘jayeva pedagogik mahorat va innovatsion texnologiyalar masalalarini tadqiq etib, tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil etishda o‘qituvchi va tarbiyachining kasbiy kompetensiyasi muhim omil ekanligini ta’kidlaydi. Olimaning ilmiy qarashlariga ko‘ra, pedagogik texnologiyalar shaxsning ma’naviy-axloqiy kamolotini ta’minlashda muhim vosita hisoblanadi. Xorijiy tadqiqotchilar, jumladan, J. Dewey, B. Bloom va V. Bespalko ta’lim jarayonini texnologiyalashtirish hamda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlarning nazariy asoslarini ishlab chiqqanlar. Ularning ilmiy qarashlari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni harbiy ta’lim tizimiga joriy etishning metodologik asoslarini yaratishga xizmat qilmoqda.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko‘rsatadiki, harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalashda pedagogik texnologiyalarning o‘rni yetarli darajada o‘rganilgan bo‘lsa-da, zamonaviy raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarning harbiy jamoalardagi tarbiyaviy samaradorligini yanada chuqur tadqiq etish dolzarb

ilmiy masala bo‘lib qolmoqda.

Muzokara. Pedagogik texnologiyalar ta’lim va tarbiya jarayonini ilmiy asosda loyihalash, tashkil etish hamda natijalarni nazorat qilish imkonini beradi. Harbiy ta’lim muassasalarida interfaol metodlardan foydalanish kursantlarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Xususan, “Aqliy hujum”, “Munozara”, “Keys-stadi”, “Rollli o‘yinlar” kabi metodlar harbiy xizmatchilarni turli hayotiy va xizmat vaziyatlarini tahlil qilishga o‘rgatadi. Bunday usullar orqali ularda mas’uliyat, jamoaviylik, intizom va vatanparvarlik kabi muhim sifatlar shakllanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham ma’naviy-axloqiy tarbiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Elektron taqdimotlar, videodarslar, virtual treninglar va multimedia vositalari tarbiyaviy mashg‘ulotlarning mazmunini boyitadi hamda tinglovchilarning qiziqishini oshiradi.

Harbiy pedagogikada muammoli ta’lim texnologiyasi alohida ahamiyatga ega. Mazkur texnologiya orqali harbiy xizmatchilar muayyan vaziyatlar yuzasidan mustaqil xulosa chiqarishga, axloqiy tanlov qilishga va mas’uliyatli qarorlar qabul qilishga o‘rgatiladi. Bu esa ularning ma’naviy barkamolligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim texnologiyalari har bir harbiy xizmatchining individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi. Natijada tarbiyaviy ishlarning samaradorligi ortib, harbiy jamoalarda sog‘lom ma’naviy muhit shakllanadi.

Natija. Tadqiqot davomida harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatdiki, interfaol ta’lim metodlari, muammoli vaziyatlar tahlili, guruhli ishlash texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish harbiy xizmatchilarning ma’naviy dunyoqarashi va axloqiy sifatlarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, pedagogik

texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar harbiy xizmatchilarda vatanparvarlik, mas’uliyat, intizom, jamoada ishlash va kasbiy burchga sadoqat kabi fazilatlarning shakllanishiga xizmat qilishi aniqlandi. Ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish tinglovchilarning faolligini oshirib, tarbiyaviy tadbirlarning samaradorligini kuchaytiradi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ma’naviy-axloqiy tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyalarni tizimli ravishda qo‘llash harbiy xizmatchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta’minlaydi, ularning xizmat faoliyatiga bo‘lgan mas’uliyatini oshiradi hamda harbiy jamoalarda sog‘lom ma’naviy muhitni shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa. Harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalash davlat mudofaa salohiyatini mustahkamlash, Qurolli Kuchlar safida xizmat qilayotgan harbiy xizmatchilarning kasbiy va shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev yoshlarni jismonan sog‘lom, ma’nan yetuk, Vatanga sodiq insonlar etib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri ekanligini ta’kidlaydi. Shu sababli harbiy ta’lim tizimida ma’naviy-axloqiy tarbiya ishlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.[2]

Globallashuv davrida zamonaviy pedagogik texnologiyalar ma’naviy-ma’rifiy ishlarni samarali tashkil etish, harbiy xizmatchilarda yuksak axloqiy fazilatlar, vatanparvarlik tuyg‘usi, fuqarolik mas’uliyati va xizmat burchiga sadoqatni shakllantirishda muhim ahamiyat hisoblanadi. Iterfaol metodlar, muammoli ta’lim, keys-stadi, trening mashg‘ulotlari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish tarbiyaviy jarayonning sifat va samaradorligini oshiradi. Ushbu texnologiyalar harbiy xizmatchilarning mustaqil fikrlash, vaziyatni tahlil qilish, to‘g‘ri qaror qabul qilish hamda jamoada samarali faoliyat yuritish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Natijada ularda kasbiy mas’uliyat, intizom va ma’naviy barqarorlik kabi muhim sifatlar shakllanadi.

Shuningdek, pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan ma’naviy-ma’rifiy mashg‘ulotlar harbiy jamoalarda sog‘lom psixologik muhitni yaratish, o‘zaro hurmat va hamjihatlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa harbiy bo‘linmalarning jangovar tayyorgarligi va xizmat samaradorligining oshishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Umuman olganda, harbiy xizmatchilarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalashda pedagogik texnologiyalardan foydalanish nafaqat tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshiradi, balki zamonaviy harbiy mutaxassisning ma’naviy yetuk, intizomli, mas’uliyatli va Vatan himoyasiga har tomonlama tayyor shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shu bois harbiy pedagogika tizimida innovatsion yondashuvlarni keng qo‘llash va ularning ilmiy-metodik asoslarini yanada takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yoshlar tarbiyasi va harbiy-vatanparvarlik masalalariga bag‘ishlangan nutqidan. 2021-yil 30-iyun
2. Mirziyoyev Sh.M Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2016. – 56 b
3. Mirziyoyev Sh.M Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b
4. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2019
5. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2020
6. Harbiy pedagogika va psixologiya asoslari. – Toshkent, 2022
7. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida ma’naviy-ma’rifiy ishlarni tashkil etish bo‘yicha me’yoriy hujjatlar
8. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari bo‘yicha ilmiy-uslubiy manbalar